

belgelik ağaçları

ders BELGELİĞİ belgelik ağaçları kolu çalışmaları

sıra: 3

2 Nisan 2014

"BELGELİK AĞAÇLARI"nı çoğaltacağız... her mezunumuz ve öğrencimiz kendi fidanlarını üreterek, bulundukları bölgede "BELGELİK AĞAÇLARI" dikecek ve koruyacak...

"İzleyen sayfaları, daha doğrusu bu sayfaların büyük bir kısmını yazdığım sırada ormanda, herhangi bir komşudan bir mil uzakta, Concord, Massachusetts'te bulunan Walden Gölü'nün kıyısında kendi inşa ettiğim bir evde tek başıma yaşıyordum ve hayatımı sadece kendi el emeğimle kazanıyordum. Burada iki yıl ve iki ay boyunca yaşadım. Şimdiyse uygar hayatın içinde yine bir misafir olarak bulunuyorum."

Thoreau, Walden



Sivil İtaatsizliğin Kurucusu Kabul Edilen Henry David Thoreau

Henry David Thoreau (12 Temmuz 1817 - 6 Mayıs 1862), ABD'li yazar, filozof, şair, tarihçi, kölelik karşıtı, vergi direnişçisi, kalkınma eleştirmeni ve natüralist.

Çağdaş biçimiyle 19.yüzyılda Henry David Thoreau'nun eserlerinde ilk örnekleriyle ortaya çıkan doğa yazını, daha sonra 20.yüzyılın başlarında John Muir'in Amerika'nın yabanıl

doğal alanlarının korunması için yaptığı çalışmalar, ve bu konuda yazdığı eserlerle, ve bu yazarların ardından gelen John Burroughs, Aldo Leopold, Paul Ehrlich, Rachel Carson, Edward Abbey, Wendell Berry, Peter Matthiesen, Wallace Stegner, Barry Lopez, Annie Dillard, ve Terry Tempest Williams gibi önemli doğa yazarlarının

katkılarıyla çevreci edebiyatta önemli bir yer edinmiştir¹. Doğa yazınının Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmasında, özellikle Kuzey Amerika'nın keşfini takiben, 16. yüzyıldan beri yayınlanan ve kıtanın doğal güzelliklerini ve kaynaklarını anlatan kitapların etkisi büyüktür. Yani doğa yazını çevreyle yakın ilişkisi olan böyle bir edebiyat geleneğinin ürünüdür. (Prof. Dr. Serpil Oppermann, "Doğa Yazınında Beden Politikası", s.18)

¹Henry David Thoreau'nun Walden (1854) adlı kitabı, "Walking" (1862) adlı yazısı, John Muir'in My First Summer in the Sierra (1911), The Mountains of California (1894), ve Our National Parks (1901) yazarların önemli eserlerinden bazılarıdır.

Hukuk ve siyasi bilinç düzeyini yansıtabilecek biçimde sivil itaatsizlik kavramını ilk kez kullanan düşünür Henry David Thoreau'dur. Thoreau eğitimi tamamladıktan sonra yaşadığı başarısızlıkların ardından doğaya çekilip düşüncelerini yazıya aktarmaya başlamıştır. Thoreau'nun hayat çizgisinde 1848 yılında yaşanan bir olay onu sivil itaatsizlik kavramına götüren en önemli dönemeçlerden birisi olmuştur. Söz konusu olay yerel görevlilerin kendisinden baş vergisini ödemesini, aksi takdirde hapse atılacağını belirtmesidir².

Thoreau, 1845'te, "Bir insan ne kadar az çalışırsa, kendisi ve içinde yaşadığı cemiyeet bakımından o kadar hayırlı olur." inancı doğrultusunda, meşhur "temel hayat" tecrübesine başlamıştır. Bu amaçla Walden gölünün kıyısında, iki yıl boyunca yalnız yaşamış ve bu süre içinde, 1854'te basılacak olan "Walden" isimli eseri için notlar



Walden pond hut • title page illustration • 1882 edition

tutmuştur. Thoreau inzivaya çekildiği ilk yıl içinde, baş vergisini ödemeyi reddettiği için bir gün hapse kalmıştır³. Bu tecrübe onun 'Sivil İtaatsizlik Görevine dair' isimli eserini yazmasına sebep olmuştur. Thoreau, o zamanki adı, "Sivil Yönetime Karşı Koyma" olan makalesinin ilk müsveddelerini 1848'de Concord Lyceum'da, bir manifesto olarak okumuştur. Yazı aslında makaleden çok nutuk veya deneme niteliğindedir⁴. Thoreau söz konusu denemede adaletsizliklere karşı kişisel sorumluluk almanın önemini, bireyin devlet üzerindeki önceliğini ve insan haklarının zamanaşımına uğramazlığı adına kişinin her koşulda vicdanının sesini dinleyerek davranma görevi olduğunu vurgulamaktadır. Deneme ayrıca yöneticilerin iktidarının kutsal olmadığını göstermekte ve inançların üzerinde duran evrensel ilkelerin varlığını ortaya koymaktadır⁵. Yazının herkesçe bilinen başlığı olan "Sivil İtaatsizlik" ise Thoreau'nun ölümünden dört yıl sonra 1866'da "Kanada'da Bir Yanki: Kölelik Karşıtı ve Reform Yazıları Birlikte" adıyla derlenen kitapta kullanılmıştır⁶.

² Thoreau'nun 1848 yılında gerçekleştirdiği sivil itaatsizlik eylemi baş vergisini ödemeyi reddetmesidir. Bazı kaynaklara göre Thoreau bu eylemini, köleliği uygulayan ve destekleyen ülkesinin (ABD) yönetimini protesto amacıyla gerçekleştirmiştir. Thoreau'nun sivil itaatsizlik eylemini yaparken ki amacı yönetimin toptan reddi değil, özgürlüklerin daha geniş tutulduğu bir yapılanmanın ortaya çıkması istemidir. Bkz., Şeniz Anbarlı, a.g.e., s. 9697 ve Hayrettin Okçesiz, a.g.e., s.62.

³ Thoreau bir tanıdığına söz konusu para cezasını yatırması sayesinde hapse sadece bir gün kalmıştır.

⁴ H. David Thoreau ve Mohandas K. Gandhi, Sivil İtaatsizlik ve Pasif Direniş, çev. C. Hakan Arslan ve Fatma Ünsal, Vadi Yayınları, Ankara, 1997, s.7-11.

⁵ Jose Bove ve Gilles Luneau, a.g.e., s.54.

⁶ H. David Thoreau ve Mohandas K. Gandhi, a.g.e., s.30.

Thoreau'nun denemesinin içerdiği temel düşünceler şunlardır:

1. Bir kimsenin ülkesinin yasasından daha "yüce bir yasa" vardır. Bu vicdanın yasasıdır, "içten gelen ses" in, "kozmosu kuşatan, birleştirici ruh" un yasası-artık ne demeyi yeğlerseniz!
2. Kimileyin bu "yüce yasa"yla ülkenin yasası birbirleriyle çatışır duruma geldiğinde

kişinin ödevi "yüce yasa"ya uymak, ülkenin yasasına bile bile karşı gelmektir.

3. Kişi ülkenin yasasına bile bile karşı geliyorsa, bu eylemin bütün sonuçlarını göze almayı istiyor olmalıdır, hapisaneye kapatılmayı bile!

4. Oysa hapisaneye girmek sanıldığı kadar olumsuz bir edim değildir; bu durum iyi niyetli kişilerin dikkatini kötü yasaya çekmeye yarayacak, bu yasanın kaldırılması sonucuna katkıda bulunacaktır. Ya da yeterince kişi hapisaneye kapatılırsa, edimleri devlet mekanizmasını işlemez kılmayı, dolayısıyla kötü yasayı uygulanamaz duruma getirmeyi sağlayacaktır.⁷

7 A.k., s. 31

Thoreau'nun düşünceleri ilk başta değer görmese de zamanla Amerikan aydınları başta olmak üzere tüm dünyayı etkilemiştir. Fakat, şiddetsiz sivil itaatsizliğin tüm dünyada bilinmesi için 20. yüzyılın başlarını, Mahatma Gandhi'yi beklemek gerekecektir.

A.k., s. 31-32 Tolstoy ve Gandhi birbirleriyle özellikle şiddetsizlik ve dünya siyaseti hakkında İngilizce mektuplaşmışlardır.

Sivil İtaatsizlik Kavramı

En basit anlamıyla itaat, varlığını buyruk ve emirden alan bir kabulleniş tarzıdır. Buyruk kaçınılmaz olarak itaat istemektedir ve bu istek zorlayıcı bir istek olduğu için zorlayıcılığını güçten ve bu gücü kullananın almaktadır. Eski çağlarda bu bir tiran iken günümüzün buyruk sahibi, çoğunluk haline gelmiştir. Rousseau, Toplum Sözleşmesi'nde kuvvetli olanın kuvvetini hak, itaati de görev haline getirmedikçe, hiçbir zaman egemen kalacak kadar kuvvetli olamayacağını belirtiyor. Rousseau, ceza görmeyen itaatsizliğin meşru hale dönüşeceği noktasında bir uyarı da yapmaktadır. (Rousseau, 1997:6)

Bir başka dar tanımı günümüz filozofu ve sosyoloğu Jürgen Habermas şu şekilde ortaya koymaktadır:

"Sivil itaatsizlik yalnızca kişiye özgü inançların ve çıkarların temel alınamayacağı ahlaki bir protestodur. Kural olarak önceden bildirilmiş ve polisçe akışının hesaplanabilir olduğu kamuya açık bir eylemdir; hukuk düzeninin bütününe olan itaati etkilemeksizin, tekil normların kasıtlı olarak çiğnenmesini içerir; normun çiğnenmesinin hukuki sonuçlarından sorumlu olmaya hazır bulunmak tutumunu gerektirir; sivil itaatsizliğin gerçekleştiği norm ihlali sembolik bir karaktere sahiptir. Buradan da zaten protesto araçlarının şiddetle uzak bulunması gerektiği sınırlanması doğmaktadır." ⁸

Ceza hukuku profesörü Horst Schöler-Springorum'un maddelerle sınırlandırdığı dar tanım ise şu şekildedir:

1. Amaca ulaşmak için bilinçli bir norm ihlali.
2. Kamuya duyurulmuş.
3. Etik-normatif olarak temellendirilmiş.
4. Şiddetsiz
5. Sembolik bir protesto
6. Protestocunun sonuçların sorumluluğunu taşımaya hazır oluşu. ⁹

8 Hayrettin Ökçesiz, a.g.e., s. 110.

9 A.k., s. 112.

Doğa Yazınında Beden Politikası

İnsanın doğa ve doğal çevreyle olan ilişkisinin ahlaki, toplumsal, kültürel ve politik anlamlarla yüklü, insan-merkezci epistemolojiye dayalı bir beden politikası yatmaktadır. Doğayı insan merkezci bir bakışla ve faydacı ilkeler doğrultusunda söylemleştiren bu düşüncede beden, insanın sosyo-kültürel kimliğini oluşturan kavramlardan biridir. İnsanın kültürel bir varlık olarak doğal çevreden ayrı düşünülmesini sağlayan toplumsal söylemler doğanın aleyhine olacak şekilde bir doğa/kültür karşıtlığı üretmiş ve bunun da "doğal" olarak algılanmasını sağlamıştır. Descartes' tın beden ve ruh ayırımına dayanan dünya görüşünün benimsenmesinden beri Batı düşüncesini şekillendiren düalizmin bir uzantısıdır. Örneğin, Claude Levi-Strauss'un La pensee sauvage (Yaban Düşünce) adlı kitabını Türkçe' ye çeviren Tahsin Yücel çevirisine yazdığı "Claude Levi-Strauss ve Yaban Düşünce" adlı giriş yazısında, "Batı düşüncesi, insanı yücelteceğim diye, önce doğayı 'budamış' sonra da insan kavramını sınırlamaya başlamıştır" der. Yücel, insanın üstünlüğünü ve egemen varlık olarak benimsenmesi "sanıldığı kadar insancıl, sanıldığı kadar doğru, daha önemlisi, sanıldığı kadar saf bir görüş mü? Diye sorar. Bu sorgulamayı göz ardı eden geleneksel Batı düşüncesi yabani doğa ve insan topluluğu arasındaki derin ayrıma ve doğa/kültür ikili karşıtlığına odaklandığı için ölçütü dualite olan bir beden politikası oluşturmuştur. Dualiteye dayalı epistemoloji insan bedenini ekosistemden kopuk, diğer canlılara kıyasla çok daha üstün bir mekanizma olarak algılar. Kartezyen düşüncüyü toplumsal söylemlerin merkezine oturtan ve insanı yaradılışın merkezine koyarak tüm doğal çevrenin hakimi konumuna getiren geleneksel beden politikası, doğanın bedeninin (biyotik toplulukları oluşturan tüm hayvan ve bitkileri) insanın ekonomik çıkarları doğrultusunda

kontrol edilmesi ve insanın hizmetinde kullanılması gereken bir tüketim kaynağı ve mülk olarak görmektedir. Bu yüzden hem simgesel hem de fiziksel olarak doğal beden kategorisi içine giren toprak ve üstündeki insan dışındaki tüm canlıların bedenleri ötekileştirilmiş ve sömürgeci bir zihniyetle insanın çıkarları için yaratıldıkları iddiası tüm insan bilimlerinde sözde evrensel bir söylem olarak kabul görmüştür. Bu nedenle doğanın bedeninin sömürgeleştirilmesi "doğal" kabul edilen bir olgudur. Ahlaki normlar içinde kurumsallaştırılan sömürgeci söyleme göre, doğanın bedeni her zaman ikili karşıtlıklara dayalı dualist düşüncede ötekidir; ikinci kavramdır, hizmetkar konumundadır. İnsan bedeni ise birinci ve sahiplenici konumdadır, herşeyin üstünde bir öneme sahiptir. Temelinde sosyopolitik ve ekonomik çıkarlar yattığı için, insanın doğaya olan gereksinimi ise asla masum bir gereksinim olmamıştır. gibi doğanın bir parçası olan insan sistematik biçimde, hem düşüncesinde hem de bunun sonucu olarak küresel düzeydeki uygulamalarında kendisini doğal bütünlükten ayırmıştır. İnsanın doğaya verdiği zararın aslında kendi bedenine verdiği zarar olduğunu anlaması ne yazık ki çevre. Doğanın bedenine, toprağa, suya, havaya, ve bitki ve hayvanlara verilen inanılmaz boyuttaki zarar yaşamın çeşitliliğini ve türlerin zenginliğini insanın da aleyhine olacak şekilde yok olmaya götürmektedir. Bu yüzden günümüzde ne doğanın bedeni ne de insanın bedeni saf ve bozulmamış değildir. Bu konu doğa yazınının özellikle üzerinde durduğu bir konu olarak çevreci söylemlerin gelişmeye başladığı 1960'lardan beri önemini korumaktadır.

Doğa-beden ilişkisinde türlerin birbirleriyle olan ekolojik etkileşiminin önemini anlatmaya çalışan doğa yazını edebi ve bilimsel yazı türünün birleştirildiği bir anlatı mozaiki olarak incelenmektedir. Doğa yazınında genellikle doğa tarihi, çevre felsefesi, yazarın kişisel duyguları ve yorumları, doğa betimlemeleri, ve ekolojik incelemelere yer verilir. (Oppermann, 2006)

ders
BELGELİĞİ

dB belgelik ağaçları kolu
Serdar Oruç

KUN
DUZ

facebook.com/belgelik.agacлари